

УДК 656.1

Н.В. Пономарьова, Т.В. Волкова*Харківський національний автомобільно-дорожній університет***АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИКОРДОННИХ ПУНКТІВ ПРОПУСКУ В ЄДИНОМУ МИТНОМУ ПРОСТОРИ КРАЇНИ**

Ефективність впровадження світових стандартів у митний простір України залежить від існуючої та резервної технічної оснащеності, а також від пропускної спроможності прикордонних пунктів пропуску (ППП). В рамках дослідження проаналізовані існуючі ППП автомобільного вантажного та пасажирського виду транспорту. Означені основні аспекти функціонування ППП та виділені ті, які не задовольняють попиту на виконання митних процедур.

Ключові слова: прикордонний пункт пропуску, митна політика, швидкість оформлення транспортних засобів, види митного контролю.

Н.В. Пономарёва, Т.В. Волкова**АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПОГРАНИЧНЫХ ПУНКТОВ ПРОПУСКА В ЕДИНОМ ТАМОЖЕННОПРОСТРАНСТВЕ СТРАНЫ**

Эффективность внедрения мировых стандартов в таможенное пространство Украины зависит от существующей и резервной технической оснащенности, а также от пропускной способности пограничных пунктов пропуска (ППП). В рамках исследования проанализированы существующие ППП автомобильного грузового и пассажирского вида транспорта. Указаны основные аспекты функционирования ППП и выделены те, которые не удовлетворяют спросу на выполнение таможенных формальностей.

Ключевые слова: пограничный пункт пропуска, таможенная политика, скорость оформления транспортных средств, виды таможенного контроля.

N.V. Ponomareva, T.V. Volkova**ANALYSIS OF THE MODERN STATUS OF THE FUNCTIONING OF BORDER CHECKPOINTS IN THE UNIFIED CUSTOMS SPACE OF THE COUNTRY**

The effectiveness of the introduction of world standards in the customs space of Ukraine depends on the existing and reserve technical equipment, as well as on the capacity of border checkpoints (BCP). Within the framework of the study, the existing BCPs of the cargo and passenger automobile transport were analyzed. The main aspects of the BCP functioning are indicated and those that do not meet the demand for customs formalities are identified. Increasing the technical equipment of points of passage through the state border and improving their work allows obtaining additional revenues from the growth of the volume of transportation in Ukraine, increasing tax revenues to budgets of different levels, and improving the use of industrial infrastructure. Effective work of checkpoints can help attract investment, including foreign, aimed at implementing large-scale projects to radically improve the supply of industrial and technical equipment, and create new jobs in the field of international transport services.

Keywords: border checkpoint, customs policy, speed of vehicles registration, types of customs control

Постановка проблеми. Сучасний етап реалізації митної політики України характеризується постійним зростанням обсягів і розширенням масштабів міжнародної торгівлі, ускладненням та посиленням динамізму торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів.

Розташування України на шляху основних транзитних потоків між Європою та Азією, наявність незамерзаючих морських портів, розгалуженої мережі залізниць та автомобільних доріг, трубопроводів створюють сприятливі умови для активізації вантажопотоків у напрямках «Північ-Південь», «Захід-Схід». В Україні як державі, що претендує на повноправне членство в Європейському союзі, необхідно формувати митну політику з дотриманням вимог світових організацій. Міжнародний процес модернізації митної справи торкнувся також України. Прийняття Рамкових стандартів безпеки та спрощення міжнародної торгівлі, які розроблені Всесвітньою митною організацією, а також приєднання до Конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур стало новою точкою відліку в розвитку державної митної справи в Україні [1].

Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики [2]. Основним завданням митної політики є захист митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку та стабілізації економіки України. Ефективна митна політика держави відіграє чи не найбільшу роль у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності та забезпеченні привабливого інвестиційного середовища.

На сьогоднішній день взаємодія митних і контролюючих органів з підприємством безсистемна. Митниця не може завершити митний контроль без дозволів інших контролюючих служб, що в свою чергу провокує затримки митного оформлення та черги наППП.

Євроінтеграційний курс розвитку України обумовлює необхідність модернізації транспортно-митної інфраструктури, що, у свою чергу, вимагає вирішення низки проблем у даній сфері, зокрема, покращення інфраструктурної забезпеченості національної мережі міжнародних транспортних коридорів та підвищення пропускної спроможності ПППУ країни, зокрема автомобільних [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі значна увага приділяється дослідженню питань, що стосуються сучасного стану та перспектив розвитку митної політики країни. Зокрема, вивченням зазначеної проблематики займаються Бакурова А., Собкевич О., Овруцкая Т., Кучерук Г., Пасічник А. та ін. Логістизація митної справи, тобто впровадження до її інструментарію логістичних прийомів та засобів, - безперервний процес, який охоплює усі складові цього багатоманітного виду державної діяльності, в першу чергу процедури митного контролю. Даний напрямок має за основу аналіз митно-логістичних потоків, тобто потоків пов'язаних з перетином митного кордону України та справлянням відповідних митних зборів та платежів. Усе більш відчутним стає відставання митного контролю від сучасних потреб пропускної здатності та світових стандартів контролю товару. Однією із найважливіших проблем, з якою стикнулись митні органи при запровадженні електронного декларування, є законодавча неврегульованість діяльності різних органів влади. Впровадження електронних технологій повинно носити міжвідомчий характер. Важко забезпечити ефективне функціонування такої системи лише в одній структурі, оскільки державні органи взаємодіють між собою.

Логістика повинна забезпечити узгодженість матеріальних (товарних), інформаційних та фінансових потоків у митній діяльності, оптимальну технологію переміщення товарів через митний кордон з метою прискорення цього процесу, а також відпрацювання стандартних логістичних вимог як по відношенню до митних режимів, так і до учасників зовнішньоторговельної діяльності.

Дослідження зовнішньоекономічних операцій, а саме експорту, імпорту та транзиту вантажів у ракурсі використання різних видів транспорту є одним із важливих аспектів аналізу транспортно-митної інфраструктури держави. В розрізі напрямку руху транспорту (в'їзд-виїзд) найбільш завантаженими є українсько-польська та українсько-білоруська ділянки митного кордону. Основна ж частка транзитних вантажних автомобілів припадала на українсько-молдовську та українсько-білоруську ділянки. Проте, незважаючи на наявність значних позитивних зрушень, транспортна система України все ще потребує суттєвого удосконалення та розвитку [4].

Одним із шляхів вдосконалення процедур митного контролю є спрощення процедур, необхідних для митного оформлення. Скорочення переліку документів, необхідних для митного контролю, означає можливість виведення їх за межі митного оформлення. Тобто документи, необхідні для реалізації імпортованої продукції на території України, суб'єкт ЗЕД може отримати після завершення митного оформлення товарів. Необхідними є документи, які використовуються у нетарифному регулюванні при митному оформленні: ліцензії Мінекономіки на експорт та імпорт товарів, документи з експортного контролю товарів, дозволи Національного банку на переміщення валютних цінностей. А також документи, які мають вплив на нарахування податків та платежів, зокрема, це контракти, рахунки, специфікації та документи, безпосередньо необхідні для переміщення самого товару.

Проведення митного контролю через певний час після завершення митного оформлення є найбільш перспективним напрямом поліпшення роботи митних органів. З метою сприяння зовнішній торгівлі та збільшенню товарообігу митні органи спрощують процедури митного контролю при митному оформленні на кордоні [5].

Постановка завдань. В роботі поставлена метапроаналізувати основні аспекти функціонування існуючих ППП в митному просторі країни та обрати ті, які не задовольняють попиту на виконання митних процедур.

Викладення основного матеріалу. Недостатня координація діяльності державних підрозділів і відомств, що відповідають за контроль транскордонних переміщень, негативно відбивається на торгівлі. Режим в ППП через державний кордон України включає правила в'їзду в ці пункти перебування та виїзду з них осіб, транспортних засобів, ввозу та знаходження вантажів, товарів та тварин, які встановлюються виключно в інтересах створення необхідних умов для

виконання державного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного та інших видів контролю.

Основна мета режиму, що вводиться полягає у створенні в ППП визначеного комплексу організаційних дозволяючих заходів та режимних обмежень, а також виключити доступ на територію ППП сторонніх осіб, транспортних засобів та вантажів щодо незаконного пересічення державного кордону.

У пунктах пропуску через державний кордон України, в яких забезпечено функціонування комплексів автоматизованого контролю за переміщенням радіоактивних речовин та ядерних матеріалів, радіологічний контроль вважається завершеним, якщо товари випущені з пункту пропуску через державний кордон України для переміщення їх у митницю призначення. У такому разі інформаційна система на підставі відмітки посадової особи ДФС України про пропуск товарів автоматично формує відмітку про здійснення радіологічного контролю[6]. Результати контролів, які здійснено на кордоні, вносяться до ІТ- системи відповідними контролюючими органами. Інформаційна система повідомляє відповідний контролюючий орган про автоматично сформовані рішення щодо здійснення відповідного виду державного контролю [7,8].

Усього у митному просторі України функціонує 100 ППП для автомобільного транспорту (вантажних, пасажирських). Територія України має спільні кордони з сімома країнами (рис.1) [9].

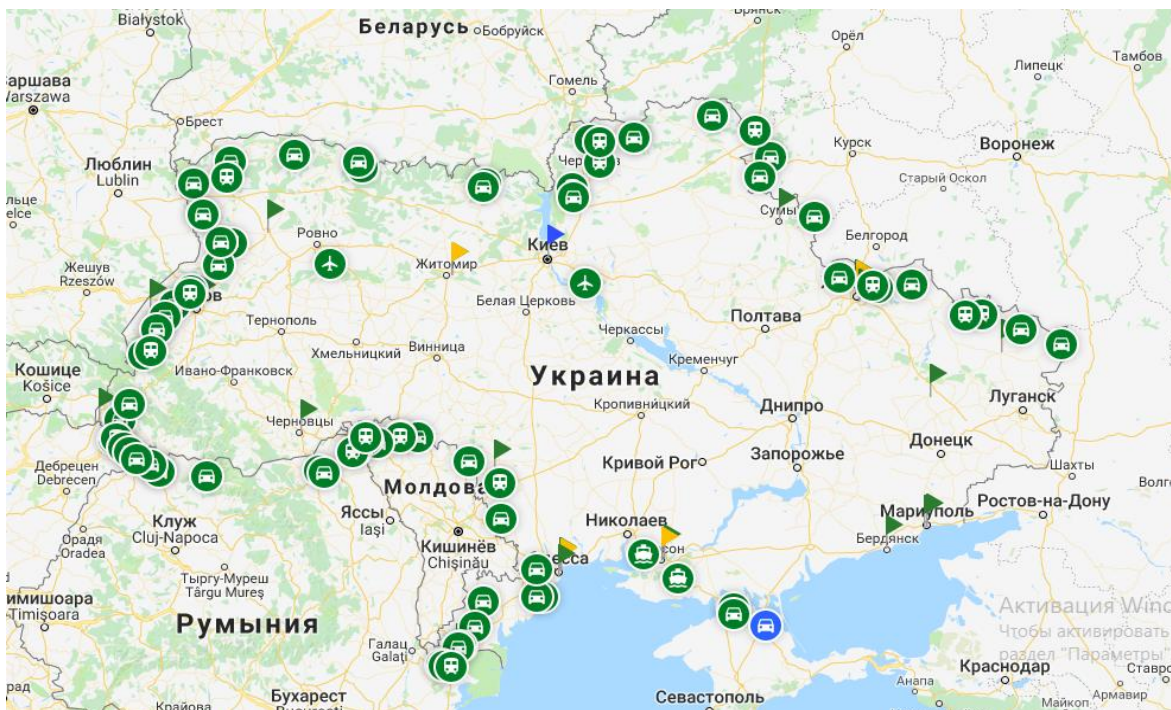

Рис.1. Скріншот інтерактивної мапи України, щодо розміщення ППП

Таким чином на кордоні з Польщею розташовано усього ППП 14 у тому числі 8 автомобільних, на кордоні із Словачькою Республікою – 6 ПППу тому числі 2 автомобільних, на кордоні з Угорщиною – 7 ПППу тому числі 5 автомобільних, на кордоні з Румунією – 10 ПППу тому числі 3 автомобільних, на кордоні з Молдовою – 54 ПППу тому числі 41 автомобільних, на кордоні з Російською Федерацією – 31 з них 23 автомобільних, на кордоні з Білорусією – 27 з них 20 автомобільних.

За допомогою інтерактивної мапи Державної прикордонної служби України були проаналізовані ППП за наступними критеріями: категорія ППП, характер перевезень, режим роботи ППП, швидкість пропуску транспортних засобів (табл. 1). Для характеристики ППП були виділені наступні категорії: міжнародні (для пропуску громадян та транспортних засобів усіх держав); міждержавні (для пропуску громадян України та громадян суміжних держав, а також транспортних засобів, що їм належать); місцеві (для спрощеного пропуску громадян України та громадян суміжних держав, які проживають в прикордонних областях (районах), а також транспортних засобів, що їм належать).

Таблиця 1.

Характеристика автомобільних ППП

Назва ППП	Категорія ППП			Характер перевезень		Режим роботи	Швидкість пропуску, ТЗ./год
	міжна-род-ний	між-державний	місце-вий	вантажний	паса-жир-ський		
Солотвино-Сігету Мармаціей	+	-	-	+	до 3,5 т	Ц/Д	65
Пулемець-Томашівка	+	-	-	+	+	Ц/Д	6
Доманове - Мокрани	+	-	-	+	+	Ц/Д	30
Дольськ - Мохро	+	-	-	+	+	Ц/Д	20
Gorodishche - Verhniy-Terebezhiv	+	-	-	-	+	I/B	20
Виступовичі – Нова Рудня	+	-	-	+	+	Ц/Д	14
Славутич - Комарин	+	-	-	+	+	Ц/Д	15
Нові Яриловичі – Нова Гута	+	-	-	+	+	Ц/Д	15
Сеньківка - Веселівка	+	-	-	+	+	Ц/Д	15
Грем`яч - Погар	+	-	-	+	+	Ц/Д	15
Катеринівка - Крупець	+	-	-	+	+	Ц/Д	65
Бачівськ - Тросбортне	+	-	-	+	+	Ц/Д	90
Юнаківка - Суджа	+	-	-	+	+	Ц/Д	60
Велика Писарівка - Грайворон	+	-	-	+	+	Ц/Д	55
Плетневка - Шебекино	+	-	-	+	+	Ц/Д	70
Танюшівка - Ровеньки	+	-	-	+	+	Ц/Д	60
Просяне-Бугайовка	+	-	-	+	+	Ц/Д	65
Кучурган- Первомайськ	+	-	-	+	+	Ц/Д	65
Чонгар (Салькове)	-	-	+	-	+	I/B	I/B
Каланчак	-	-	+	-	+	I/B	I/B
Старокозаче - Тудора	+	-	-	+	+	Ц/Д	35
Нові Трояни – ЧаDIR Лагуна	+	-	-	+	+	Ц/Д	6
Серпневе 1 – Басараб`яска	+	-	-	+	+	Ц/Д	3
Платонове – Гоянул Ноу	+	-	-	+	+	Ц/Д	11
Болган - Хрїстова	+	-	-	+	+	Ц/Д	8
Могилів – Подільський – Отач*	+	-	-	+	+	Ц/Д	43
Росошани - Брїченъ	+	-	-	+	+	I/B	I/B
Порубне - Сїрет*	+	-	+	+	+	Ц/Д	58
Солотвино-Сігету Мармаціей	+	-	-	-	до 3,5 т	Ц/Д	65
Дякове-Халмеу*	+	-	-	+	+	Ц/Д	60
Вилок - Тїсабеч	+	-	-	-	+	Ц/Д	65
Лужанка - Берегшуранъ	+	-	-	+	+	Ц/Д	65
Косино-Барабаш	+	-	-	-	+	7:19	50
Дзвїнкове – Лонья	+	-	-	-	+	8:16	40
Смїлнїца - Кросценко	+	-	-	до7,5	+	Ц/Д	42
Шегинї – Медика*	+	-	-	+	+	Ц/Д	66
Грушїв - Будомеж	+	-	-	-	до 3,5 т	Ц/Д	41
Рава Руська – Хребенне*	+	-	-	+	+	Ц/Д	68
Угринїв - Долгобичув	+	-	-	+	+	Ц/Д	42
Устїлуг - Зосїн	+	-	-	+	+	Ц/Д	46
Ягодин – Дорогуськ*	+	-	-	+	+	Ц/Д	55

Умовні позначення: * - наявність черг на ППП; Ц/Д – режим роботи ППП цілодобово; I/B – інформація відсутня.

Отже, проаналізувавши можна зробити наступні висновки, такі ППП як: Могилів – Подільський – Отач, Порубне – Сїрет, Дякове-Халмеу, Шегинї – Медика, Рава Руська – Хребенне,

Ягодин – Дорогуськ не задовольняють попит на виконання митних процедур, чим обумовлюються постійні черги.

Висновки. Таким чином, не дивлячись на достатньо розгалужену мережу ППП по державному кордоні України, існують ППП, які враховуючи певну пропускну спроможність не відповідають обсягу попиту на виконання митних процедур. Тому у загальному випадку пріоритетними напрямками розвитку митної справи в Україні мають стати наступні: запровадження на всіх ППП спільного митного контролю, що дасть змогу, спільно використовуючи існуючу митну інфраструктуру переймати досвід та форми митного контролю сусідів; спрощення та модернізація процедур під час перетинання товарами і транспортними засобами митного кордону України, впровадження процедури «єдиного вікна»; розвиток мережі вантажних митних комплексів і логістичних центрів.

Перспективою даного дослідження є деталізація параметрів функціонування ППП, які мають постійні черги та побудова регресійної моделі проходження видів транспорту через ППП. В якості критерія ефективності передбачається використання загальних витрат часу фізичних та юридичних осіб при проходженні їх через ППП.

Література

1. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у змінній редакції згідно з Додатком I до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур [Електронний ресурс] Офіційний сайт www.zakon3.rada.gov.ua: Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/227-16>.

2. Митний кодекс України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/mk/>

3. Вакульчик О. М. Використання досвіду ЄС в побудові системи законо-давчого та методичного забезпечення митного постаудиту в Україні / О.М. Вакульчик, Т. С. Єдинак, О. О. Книшек // Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка». – 2013. – № 2 (50). – С. 11–23.

4. Кучерук Г. Масштаби та структура міжнародної торгівлі транспортними послугами / Г. Кучерук, В. Віденко // Збірник наукових праць ДЕ ТУТ. Серія «Економіка і управління». – 2013. – Вип. 23-24.

5. Гребельник О.П. Митна справа: [підручник] / О.П. Гребельник; 4-те вид., оновл. та доповн. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 472 с.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації принципу “Єдиного вікна” під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю» від 25 травня 2016 р. № 364 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/364-2016-p>

7. Концепція проекту «Єдине вікно - локальне рішення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.singlewindow.org/conception>

8. Горобець В. "Єдине вікно" на митниці [Електронний ресурс] / Віталій Горобець. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://biz.censor.net.ua/columns/3008083>.

9. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України. Інтерактивна мапа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dpsu.gov.ua/ua/map>

Рецензенти:

д-р техн. наук, проф. Войтов В.А., Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Васеленка, Харків.

д-р техн. наук, проф. В.П. Волков, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2018